

REORGANIZACIJA DJEČJEG STRUČNOG FONDA U KONTEKSTU SUVREMENE ULOGE KNJIŽNIČARA

Viktorija Slatina, Gradska knjižnica „Franjo Marković“ Križevci

Stručni rad

UDK: 025.4:027.625

Sažetak

Profesionalni identitet knjižničara danas se oblikuje na sjecištu tradicije knjižničarske struke i suvremenih potreba korisnika. To je osobito vidljivo na dječjim odjelima narodnih knjižnica, uključujući i Dječji odjel Gradske knjižnice „Franjo Marković“ Križevci, gdje formalni sustavi organizacije znanja često ne odgovaraju načinu na koji djeca traže, razumiju i usvajaju informacije. Ovaj rad prikazuje proces reorganizacije dječjeg stručnog fonda u navedenoj knjižnici polazeći od korisničke perspektive i potreba djece od 4 do 12 godina.

Metodološki okvir rada čine analiza početnog stanja fonda i uočenih organizacijskih izazova, rezultati ankete provedene među djecom korisnicima te opis postupka reorganizacije fonda. Reorganizacija je temeljena na stručnim načelima UDK sustava, koja su reinterpretirana i prilagođena dječjem načinu razmišljanja oblikovanjem tematske, vizualno prepoznatljive i intuitivne strukture. Poseban naglasak stavljen je na ulogu knjižničara kao posrednika između klasifikacijskih sustava i korisnika te na uključivanje djece u proces promišljanja i oblikovanja fonda.

Rad pokazuje kako reorganizacija dječjeg stručnog fonda nadilazi razinu razmještaja građe te postaje izraz suvremene uloge knjižničara, pri čemu se tradicija struke ne napušta, nego se reinterpreтира u skladu s razvojnim i informacijskim potrebama djece.

Ključne riječi: Dječji odjel Gradske knjižnice „Franjo Marković“ Križevci, dječji stručni fond, korisnički usmjeren pristup, reorganizacija fonda, suvremena uloga knjižničara

1. Uvod

Profesionalni identitet knjižničara tradicionalno se gradio na stručnom znanju o prikupljanju, obradi, čuvanju i davanju na korištenje knjižnične građe, ali i na ulozi knjižnice kao informacijskog i kulturnog središta zajednice (Malnar 1996, 11-12).

U suvremenom kontekstu knjižničar se sve više definira kao posrednik između informacija i korisnika, čija je zadaća omogućiti pristup znanju i poticati njegovo korištenje (Stričević 2017, 19). Knjižničarstvo se sve snažnije usmjerava prema korisniku, njegovim potrebama, navikama i načinima pristupa informacijama. Najvažniji cilj knjižnice jest da bude u službi ljudi, pri čemu knjižničari sudjeluju u procesima učenja, čuvaju znanje i omogućuju njegovo korištenje (Machala 2015, 36). Takvo razumijevanje podrazumijeva aktivno promišljanje sadašnjih, ali i potencijalnih korisnika knjižnice te načina na koje ih je moguće privući i potaknuti na korištenje knjižničnih usluga (Čveljo 1998, 5).

U tom kontekstu dječji odjeli narodnih knjižnica zauzimaju posebno mjesto. Knjižnične usluge za djecu trebaju biti usmjerene na osiguravanje pristupa informacijama, poticanje pismenosti, čitanja i cjeloživotnog učenja te razvoj djeteta kao aktivnog člana zajednice. Dječja knjižnica pritom djeluje kao informacijsko, obrazovno i kulturno središte koje svoje usluge prilagođava dobi, interesima i sposobnostima djece (IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina 2018, 3). Djeca kao korisnici

ne pristupaju knjižnici prema formalnim pravilima struke, već prema vlastitim interesima, iskustvu i načinu razumijevanja informacija (Gašpar i Janus 2018, 121).

U radu se prikazuje reorganizacija dječjeg stručnog fonda u Gradskoj knjižnici „Franjo Marković“ Križevci kao primjer prilagodbe knjižničkog sustava dječjim korisnicima.

2. Profesionalni identitet knjižničara na dječjem odjelu

Profesionalni identitet knjižničara oblikuje se kroz spoj znanja, vrijednosti i prakse. U literaturi se razvoj knjižničarske profesije često opisuje kao prijelaz iz bibliografske paradigme, usmjerene ponajprije na građu i njezinu organizaciju, prema korisničkoj paradigmi, u kojoj korisnik postaje središte profesionalnog interesa. U tom kontekstu razvijaju se i istraživanja korisničkih potreba i ponašanja, koja upućuju na to da različite skupine korisnika informacije traže na različite načine te da knjižnično-informacijski sustavi trebaju biti prilagođeni njihovim navikama i sposobnostima (Machala 2015, 43-44).

Temeljna načela takvog razumijevanja uloge knjižnice nalazimo već u Ranganathanovu djelu *Five Laws of Library Science* iz 1931. godine. Njegova načela naglašavaju dostupnost građe, povezanost korisnika i knjige te potrebu stalnog razvoja knjižnice kao „rastućeg

sustava“. Za razumijevanje knjižničnih usluga usmjerenih korisnicima važna su načela „Svatom korisniku, njegova knjiga“ i „Svako knjizi, njen korisnik“, koja ističu obvezu knjižnice da prepozna potrebe korisnika te organizacijom fonda i uslugama omogući učinkovito povezivanje korisnika i građe (American Library Association 2026). Srodno tomu, Schrettingerovo načelo, kako ga navodi Machala, ističe da knjižnica mora biti uređena tako da omogući „najbrži pristup do svake one knjige koja može zadovoljiti literarnu potrebu“ (Machala 2015, 36). U toj formulaciji, jasno je izražen zahtjev za funkcionalnošću i pristupačnošću kao temeljnim profesionalnim vrijednostima.

Razvoj knjižnične klasifikacije također svjedoči o nastojanjima sustavne organizacije znanja. Iako oblike klasifikacije nalazimo još u predantičkim civilizacijama, moderni klasifikacijski sustavi oblikuju se tek u razdoblju od renesanse do sredine 19. stoljeća, potaknuti širenjem znanja, humanističkim obrazovanjem i enciklopedističkim idealom sistematizacije znanja. Istodobno se naglasak u djelovanju knjižnica postupno pomiče s posudbene funkcije prema razvoju usluga usmjerenih korisnicima (Machala 2015, 84-85).

U području dječjeg knjižničarstva te promjene dobivaju posebno značenje. Dječje knjižnice i dječji odjeli narodnih knjižnica razvijali su se paralelno s promjenama u društvenim znanostima, osobito psihologiji, pedagogiji i komunikologiji, pri čemu su potrebe korisnika stavljene u širi kontekst prava na informaciju, pismenost, cjeloživotno učenje i osobni razvoj. Promjene nisu zahvatile samo fond i usluge, nego i organizaciju prostora, koji se sve više promatra kao poticajno okruženje za učenje, istraživanje i sudjelovanje djece (Stričević 2001, 6-8).

Istraživanja i knjižnična praksa pokazuju da djeca informacije najčešće traže prema temama, interesima i vizualnim poticajima, a ne prema apstraktnim stručnim oznakama (Gašpar i Janus 2018, 127). Istodobno, formalni klasifikacijski sustavi, iako logični i pregledni knjižničarima, često nisu dovoljno razumljivi djeci, zbog čega im je otežano samostalno snalaženje u fondu (Štivić i Petrec 2018, 95). Takvi uvidi dodatno naglašavaju važnost korisnički usmjerenog pristupa u organizaciji knjižnične građe (Stričević 2017, 19). U tom se kontekstu posebno ističe pedagoška i edukacijska uloga dječjeg odjela, čiji je cilj razvijati potrebu za čitanjem, samostalno korištenje izvora informacija te kreativno provođenje slobodnog vremena (Javor 1996, 93). Dječji knjižničari trebaju razumjeti razvojne osobitosti, komunikacijske obrasce te načine na koje djeca traže i koriste informacije (IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina 2018, 3).

Sukladno tomu, za rad dječjih odjela potrebno je osigurati obrazovano i motivirano osoblje koje može odgovoriti na suvremene potrebe djece i mladih korisnika. Od knjižničara se očekuju socijalne, profesionalne i upravljačke kompetencije, kao i osobne vještine koje omogućuju poticanje učenja, posredovanje znanja i razvoj usluga prilagođenih različitim dobnim

skupinama (Stričević 2001, 9). Zadaća je knjižničara pritom uspostaviti ravnotežu između stručne dosljednosti i korisničke razumljivosti te djelovati kao medijator između sustava znanja i dječjeg iskustva.

Ova teorijska polazišta čine temelj za razumijevanje potrebe reorganizacije dječjeg stručnog fonda, koja će biti prikazana u nastavku rada.

3. Dječji stručni fond prije reorganizacije

Gradska knjižnica „Franjo Marković“ Križevci, prema Standardu za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (2021), pripada VI. tipu narodne knjižnice, odnosno knjižnicama koje djeluju na području od 10 001 do 20 000 stanovnika. Dječji odjel knjižnice obuhvaća fond od ukupno 11 219 naslova, od čega se prema signaturnoj oznaci *S* kao dječjoj stručnoj literaturi vodi ukupno 4 127 naslova. Važno je napomenuti da se signaturna oznaka *S* u praksi nije odnosila isključivo na klasičnu dječju stručnu literaturu. Fond obuhvaća različite vrste građe, uključujući stručne knjige za djecu, stručnu literaturu namijenjenu roditeljima i odgojno-obrazovnim djelatnicima, referentnu građu poput enciklopedija i atlasa, ali i dio elektroničke i didaktičke građe iz područja informatike i programiranja. Takva raznolikost sadržaja unutar jedinstvene signaturne oznake dodatno je otežavala vidljivost fonda i jasno tematsko povezivanje građe.

Prije reorganizacije, stručna literatura na Dječjem odjelu bila je organizirana prema abecednom redu prezimena autora. Za razliku od fonda za odrasle, koji je organiziran prema UDK skupinama i tematskim cjelinama, dječji stručni fond nije imao sustavnu tematsku podjelu. Signatura je bila oblikovana kao kombinacija slovne oznake *S* te oznake za autora i naslov publikacije (pet slova prezimena autora i tri slova naslova), bez dodatne klasifikacijske razrade. Zbog postupnih preseljenja građe s Odjela za odrasle i različitih pristupa signiranju tijekom vremena, dio građe zadržao je UDK oznake iako se sada nalazi na Dječjem odjelu, što je dovelo do neujednačenosti u signaturnom sustavu. Nadalje, police nisu sadržavale vizualne oznake poput boja, ilustracija ili simbola, a jedina oznaka bila je općenita oznaka „DJEČJE STRUČNE KNJIGE“. Posljedično, knjige iste tematske pripadnosti nalazile su se na različitim mjestima unutar fonda. Primjerice, knjige o istoj temi, poput sporta ili svemira, bile su raspoređene na više polica ovisno o prezimenu autora, što je otežavalo snalaženje korisnika i usporavalo proces pronalaženja građe.

Usporedba s praksom drugih narodnih knjižnica pokazuje da se organizacija stručne literature na dječjim odjelima najčešće temelji na prilagođenim UDK oznakama.

U Knjižnicama grada Zagreba, odnosno u Knjižnici Medveščak, znanstveno-popularna literatura označena je stručnim oznakama izvedenima iz UDK sustava, pri čemu brojčane oznake upućuju na pripadnost pojedinoj znanstvenoj ili umjetničkoj disciplini (Stričević i Maleš 1995, 24). Sličan pristup primjenjuje se i u

Narodnoj knjižnici „Petar Preradović“ Bjelovar, gdje se stručna literatura klasificira prema UDK sustavu, uz dodatne vizualne elemente poput označavanja polica bojama kako bi se korisnicima olakšalo snalaženje (Štivić i Petrec 2018, 97). Unatoč takvim prilagodbama, praksa pokazuje da se korisnici, osobito djeca, rijetko služe klasifikacijskim oznakama te se često oslanjaju na pomoć knjižničara.

U Gradskoj knjižnici „Juraj Šižgorić“ u Šibeniku građa je također organizirana prema UDK skupinama i izdvojena na posebnim policama, pri čemu se naglasak stavlja na preglednost i jasnoću rasporeda, kao i na stvaranje poticajnog i korisnicima prilagođenog prostora (Šimić i Kitarović 2018, 24-30).

S druge strane, knjižničari u Knjižnici i čitaonici „Fran Galović“ Koprivnica razvijaju model koji dodatno pojednostavljuje klasifikacijski sustav. Stručno-popularna literatura organizirana je prema skraćenim UDK oznakama visoke razine općenitosti, a uz to se uvode i tematski otoci kao oblik korisnički usmjerenog pristupa. Tematski otoci okupljaju građu prema sadržaju i interesima korisnika, neovisno o stručnoj oznaci, te su dodatno označeni vizualnim elementima i natpisima, čime se korisnicima omogućuje intuitivnije pretraživanje i lakše snalaženje u fondu (Gašpar i Janus 2018, 119-121).

Iako navedeni primjeri pokazuju različite pristupe organizaciji fonda, zajedničko im je nastojanje da se stručna klasifikacija približi korisnicima i učini razumljivijom, što potvrđuje potrebu za prilagodbom sustava organizacije dječjem načinu traženja informacija. U tom se kontekstu postojeća organizacija fonda u Gradskoj knjižnici „Franjo Marković“ Križevci pokazala nedovoljno prilagođenom korisničkim potrebama, što je potaknulo promišljanje o potrebi reorganizacije.

| *Stručni fond prije reorganizacije*

3.1. Izazovi postojeće organizacije

Na temelju svakodnevnog rada s korisnicima i iskustva knjižničara na Dječjem odjelu uočeno je nekoliko ključnih izazova u funkcioniranju postojeće organizacije stručnog fonda:

- **Nepreglednost i nedovoljna intuitivnost za djecu**
Abecedni red autora ne predstavlja logičan ili razumljiv način snalaženja za djecu mlađe školske dobi. Većina djece u toj dobnoj skupini ne poznaje abecedni red ili ga ne koristi kao primarni način snalaženja u prostoru. To je jedno od već spomenutih Ranganathanovih načela, prema kojem knjižnica treba štedjeti vrijeme korisnika, odnosno učiniti građu pristupačnom i vidljivom svakom korisniku.
- **Ovisnost o pomoći knjižničara**
Djeca su često trebala dodatnu pomoć pri pronalaženju literature određene tematike (npr. sport, svemir, ljudsko tijelo), čime je knjižničar preuzimao ulogu posrednika u svakom pojedinačnom upitu.
- **Smanjena vidljivost fonda**
Iako je fond sadržajno kvalitetan i raznolik, njegova organizacija nije omogućavala jednostavno uočavanje tematskih cjelina što je utjecalo na manju iskoristivost građe.
- **Poteškoće u održavanju reda i dostupnosti**
Knjige su se često vraćale na pogrešna mjesta, što je dodatno otežavalo njihovo ponovno pronalaženje, osobito u razdobljima povećanog broja korisnika ili kada nisu bili prisutni knjižničari koji redovito rade na Dječjem odjelu.
- **Prostorna ograničenja**
Ograničen prostor Dječjeg odjela također je otežavao pregledno i tematski jasno izlaganje fonda. Ovi izazovi nisu upućivali na manjkavost fonda, nego na potrebu drugačije organizacije koja bi pomirila stručnu dosljednost s korisničkom razumljivošću.

4. Korisnička perspektiva u oblikovanju dječjeg stručnog fonda

Prije početka reorganizacije dječjeg stručnog fonda provedena je anketa pod nazivom *Gdje se kriju pametne knjige?* Cilj ankete bio je ispitati način na koji se djeca snalaze u postojećem sustavu organizacije građe te kako doživljavaju stručne knjige na Dječjem odjelu. Anketa je provedena u razdoblju od 25. srpnja do 14. kolovoza 2025. godine, tijekom ljetnih praznika i godišnjih odmora, što je moglo utjecati na manji odaziv ispitanika. Anketa je bila anonimna i sastojala se od devet pitanja kombiniranog tipa (zatvorenih, višestrukog izbora i jednog otvorenog pitanja). Pitanja su bila usmjerena na prepoznavanje stručne literature, način snalaženja u postojećoj organizaciji fonda, tematske interese djece te prijedloge za poboljšanje preglednosti i dostupnosti građe. Na kraju ankete je omogućeno slobodno izražavanje ideja pisanjem ili crtežom.

U istraživanju je sudjelovalo 57 djece od 4 do 12 godina, od ukupno 371 aktivnog člana Dječjeg odjela u toj dobnoj skupini. Postoci kojima se prikazuju rezultati

ankete zaokruženi su na najbliži cijeli broj. Iako uzorak nije obuhvatio sve članove, rezultati su pružili vrijedan uvid u korisničku perspektivu i stvarne potrebe djece.

Uključivanje djece u ispitivanje njihovih potreba temelji se na suvremenom shvaćanju uloge dječjeg knjižničara, koji u radu mora poznavati razvojne osobitosti i interese svojih korisnika te posjedovati komunikacijske i pedagoške kompetencije (Javor 2001, 5). U tom smislu, ispitivanje mišljenja djece nije dodatna aktivnost, nego dio profesionalnog djelovanja.

Rezultati su pokazali da 40 % ispitanice djece zna što su stručne knjige, dok je većina ispitanika (60 %) izjavila da ne zna ili nije sigurna što taj pojam znači. Ovaj podatak upućuje na potrebu dodatnog približavanja i tumačenja pojma stručne građe djeci, i to ne samo verbalno, nego i prostornim te vizualnim rješenjima koja će jasnije prikazati vrstu i namjenu stručnih knjiga. Više od polovice ispitanika (63 %) navelo je da im je ponekad teško pronaći stručne knjige ili ne znaju gdje ih potražiti. Zanimljivo je da su djeca koja su izjavila da knjige brzo pronalaze najčešće tražila naslove o svemiru – području koje je već ranije bilo izdvojeno kao zasebna cjelina zbog sudjelovanja Dječjeg odjela na raznim projektima svemirske tematike. Ovaj podatak pokazuje da organizacija prema temama izravno utječe na lakše snalaženje i percepciju vidljivosti fonda. Nadalje, unatoč poteškoćama u pronalaženju, čak 72 % ispitanice djece izjavilo je da voli čitati knjige o stručnim temama. Najčešće istaknuta područja interesa bila su životinje, svemir, povijest, sport, znanstveni pokusi i ljudsko tijelo. Pojavili su se i interesi koji nadilaze strogo školske sadržaje, poput digitalnih igara, dizajna i maštovitih tema. Takvi odgovori potvrđuju širinu dječje znatiželje i potrebu za fondom koji potiče samostalno istraživanje i povezivanje znanja s osobnim interesima. Posebno je zanimljiv podatak da je 51 % ispitanice djece izjavilo kako je zadovoljno postojećom organizacijom fonda iako značajan dio njih ne poznaje jasno pojam stručne knjige. To može upućivati na to da djeca procjenjuju prostor prema onome što im je poznato i vidljivo, a ne nužno prema cjelovitoj funkcionalnosti sustava. Upravo izdvojene tematske cjeline (primjerice svemir) imale su pozitivan utjecaj na opću percepciju preglednosti. Način traženja knjiga također je pokazao važnost intuitivne organizacije prostora: 44 % korisnika pokušava samostalno pronaći knjige, dok se 37 % korisnika obraća knjižničaru za pomoć. Ovi podaci potvrđuju da sustav mora biti dovoljno jasan i vizualno prepoznatljiv kako bi djeci omogućio što veću samostalnost, ali i zadržao ulogu knjižničara kao stručnog posrednika.

Najizraženiji rezultat ankete odnosi se na prijedlog organizacije fonda prema velikim tematskim cjelinama. Čak 75 % ispitanika predložilo je da se knjige organiziraju po temama uz jasne natpise (npr. ŽIVOTINJE, SVEMIR, SPORT), dok je njih 20 % predložilo dodatne vizualne elemente poput boja, simbola, strelica i ilustracija. Pojavili su se i prijedlozi za tematske izložbe, digitalne prikaze naslovnica te stvaranje udobnog kutka za čitanje stručne građe. Većina djece (79 %) izrazila je želju za

posebnim, ugodnim prostorom namijenjenim čitanju takvih knjiga.

Dobiveni rezultati pokazali su da djeca razmišljaju funkcionalno i vizualno te da jasno prepoznaju važnost tematske preglednosti. Korisnička perspektiva stoga nije promatrana samo kao informativni dodatak, nego kao temelj za donošenje stručnih odluka u procesu reorganizacije fonda.

5. Reorganizacija fonda kao izraz suvremene uloge knjižničara

Na temelju rezultata ankete, razgovora s djecom i uvida u postojeće stanje fonda, osmišljen je novi model organizacije dječjeg stručnog fonda. Uspješna knjižnica nije ona koja očekuje prilagodbu korisnika unaprijed postavljenom sustavu, nego ona koja vlastitu organizaciju prilagođava njihovim specifičnim potrebama i interesima (Ivakić 1998, 19). Kvaliteta usluge očituje se u mogućnosti samostalnog snalaženja korisnika. Vizualna prilagodba prostora i građe predstavlja važan element u komunikaciji s korisnicima, osobito djecom, jer omogućuje lakše razumijevanje i orijentaciju u knjižničnom prostoru (Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica 2022, 20). S obzirom na navedene nedostatke, pristupilo se reorganizaciji fonda stručne literature na Dječjem odjelu Gradske knjižnice „Franjo Marković“ Križevci.

Nazivi UDK skupina preimenovani su u nazive bliske djeci, interpretirani su na djeci razumljiv način, čime se olakšava pristup i razumijevanje. Važno je naglasiti da reorganizacija nije uključivala promjenu signatura niti fizičko proširenje prostora. Svaka tematska cjelina, odnosno naziv područja, označena je jasno vidljivim natpisom ispisanim velikim tiskanim slovima. Ispod naziva područja nalazi se ilustracija (ili više njih) koja dodatno olakšava prepoznavanje teme i snalaženje djece u prostoru. Neka su područja, odnosno nazivi, ispod ilustracija dodatno pojašnjeni. Primjer opisane skupine je *Svijet ljudi i društva* uz koju se nalazi objašnjenje: Knjige o tome kako ljudi žive, rade, uče i organiziraju svijet, o obiteljima, zakonima, školama i svakodnevicu.

Reorganizacija stručne literature uključivala je:

- tematsko grupiranje građe u 27 logičnih i korisnicima razumljivih cjelina
- zadržavanje postojeće signaturne strukture (S + autor + naslov), ali uz novu organizaciju na razini police
- unos naziva skupine u knjižnični sustav (*Metelwin*) u polje „polica“
- fizičko preslagivanje građe na police prema novim skupinama
- djelomično prorjeđivanje fonda radi veće preglednosti
- izlučivanje zastarjele građe.

Nova organizacija temelji se na tematskom okupljanju publikacija, čime se omogućuje pregledniji i korisnicima razumljiviji raspored građe. Unosom oznaka tematskih skupina u knjižnični sustav *Metelwin* (polje „polica“), omogućeno je i preciznije praćenje

fonda. Za razliku od ranijeg stanja, u kojem zbog neujednačenog signiranja i različitih pristupa organizaciji nije bilo moguće jasno utvrditi stvarni broj dječje stručne literature, nova organizacija omogućuje uvid u fond prema pojedinim skupinama. Na temelju takvih podataka utvrđeno je da se na policama trenutno nalazi ukupno 1154 naslova dječje stručne literature s jasno označenom pripadnošću skupinama.

Bitno je napomenuti da referentna građa nije bila uključena u reorganizaciju u smislu promjene smještaja ili dodatnog označavanja pa ne ulazi u navedeno brojčano stanje stručne literature. Budući da su korisnici već bili naviknuti na njezin položaj i redovito je koriste, zadržana je na postojećoj lokaciji kao zasebna cjelina.

| **Stručni fond poslije reorganizacije**

Područja su dobila djeci razumljive nazive koji se mogu grupirati u tri skupine:

- Prvu skupinu čine enciklopedijske i faktografske teme objedinjene nazivima koji uključuju riječ „svijet“, primjerice *Životinjski svijet*, *Biljni svijet*, *Svijet sporta* i *Svijet svemira*. Riječ je o sadržajima koji djeci približavaju zakonitosti prirode, društva i znanstvenih pojava kroz faktografske i informativne sadržaje.
- Drugu skupinu čine teme okupljene pod nazivima koji završavaju na „-lice“, poput *Ponašalica*, *Osječalica* i *Zabavjalica*, a obuhvaćaju životne, iskustvene i praktične sadržaje. U ovoj skupini STEM područja (znanost, tehnologija, inženjerstvo, matematika) djeci se približavaju kroz igru, aktivnosti i mozgalice, s naglaskom na interaktivno i iskustveno učenje. Sadržaji su oblikovani tako da budu zabavni, privlačni i povezani s dječjim svakodnevnim iskustvom, umjesto da se temelje isključivo na faktografskom prikazu.

- Treću skupinu čine kreativne i doživljajne teme koje povezuju znanje, maštu i iskustvo, primjerice *Okusne čarolije*, *Vremenske čarolije* i *Znanstvene čarolije*. Djeca uče kroz čudesne priče, eksperimente i kreativne aktivnosti, bilo da istražuju vrijeme, prirodu, znanost ili kuhanje. Ova skupina potiče istraživački i fenomenološki pristup znanju, znatiželju i „wow-efekt“ otkrivanja.

| **Legenda stručnog fonda (radna verzija)**

Očekuje se da bi ovakva organizacija mogla pridonijeti intuitivnijem snalaženju djece, tematskom povezivanju sadržaja i većoj preglednosti fonda. Vizualnim označavanjem skupina, ilustracijama i opisima nastojalo se prostor učiniti djeci privlačnijim i razumljivijim, kako bi se potaknulo samostalno istraživanje i češće posezanje za stručnom literaturom (Stričević 2001, 8). Time reorganizacija nadilazi razinu samog razmještaja fonda i može se promatrati kao pedagoški promišljena strategija poticanja čitanja i informacijske pismenosti. Kako ističu Ferenčić Martinčić i Lesinger (2019, 23), samostalno snalaženje u knjižnici temelj je stvaranja trajne povezanosti s knjigom i prostorom. Upoznavanje sa smještajem fonda djeci omogućuje lakši odabir građe te produljuje vrijeme koje provode u istraživanju sadržaja.

Uz reorganizaciju fonda, pokrenuta je i radionica *Mali knjižničari* u kojoj djeca aktivno sudjeluju u razvrstavanju knjiga, predlaganju naziva, odabiru boja i osmišljavanju simbola. Time knjižnica postaje prostor koji djeca doživljavaju kao svoj.

Budući da su u anketi mnogi korisnici iskazali želju za češćim izlaganjem stručne literature, reorganizacija fonda popraćena je i uvođenjem redovitih

tematskih izložbi. Svakoga tjedna na Dječjem odjelu predstavlja se jedno od novooblikovanih područja čime se dodatno naglašava njegova vidljivost i sadržajna cjelovitost. Takav način prezentacije djeci omogućuje postupno upoznavanje s novim sustavom organizacije, ali ih i potiče da posegnu za temama koje možda ranije ne bi samostalno odabrali. Izložba tako postaje produžetak reorganizacije, alat koji povezuje prostornu organizaciju fonda i aktivno poticanje čitanja.

| Mali knjižničari pomažu u svrstavanju stručnih knjiga po područjima

| Izložba stručnih knjiga – knjige sveznalice

Prikazani primjer reorganizacije upućuje na složenost uloge knjižničara u suvremenoj knjižničnoj praksi. Knjižničar djeluje kao analitičar potreba korisnika, organizator sustava, edukator i kulturni posrednik. Reorganizacija fonda može se promatrati kao stručni, pedagoški i organizacijski zahvat koji odražava složenost suvremene knjižnične prakse.

6. Zaključak

Prikazani primjer reorganizacije dječjeg stručnog fonda u Gradskoj knjižnici „Franjo Marković“ Križevci ukazuje na jedan mogući pristup prilagodbi knjižničnog sustava interesima i načinima korištenja informacija kod djece. Rad pokazuje kako je u konkretnoj knjižničnoj praksi moguće zadržati stručnu utemeljenost UDK sustava, a istodobno organizaciju i prezentaciju građe učiniti razumljivim i pristupačnim djeci.

Rezultati provedene ankete, iako dobiveni na ograničenom uzorku ispitanika, ukazali su na određene poteškoće djece u snalaženju u postojećoj organizaciji fonda, kao i na važnost tematske i vizualne preglednosti građe. Dobiveni podaci poslužili su kao polazište za promišljanje reorganizacije fonda, ali se ne mogu generalizirati na širu populaciju korisnika. Provedena reorganizacija temeljila se na tematskom grupiranju građe i vizualnoj prilagodbi prostora, uz zadržavanje postojeće signaturne strukture. Takav pristup predstavlja pokušaj uspostavljanja ravnoteže između stručne dosljednosti i korisničke razumljivosti, što je jedna od ključnih zadaća knjižničara u radu s djecom.

Važno je istaknuti da u ovom radu nije provedeno sustavno praćenje korištenja fonda nakon reorganizacije, zbog čega nije moguće donositi zaključke o njezinoj učinkovitosti u smislu poboljšanja snalaženja korisnika ili povećanja korištenja građe. Također, ograničenje rada predstavlja i relativno mali broj ispitanika uključenih u anketu. Daljnja istraživanja mogla bi uključivati praćenje korištenja fonda nakon reorganizacije te ispitivanje zadovoljstva korisnika novim načinom organizacije, kako bi se dobio jasniji uvid u stvarne učinke provedenih promjena. Iako sustavno praćenje nije provedeno, u svakodnevnom radu na Dječjem odjelu uočeno je povećano zanimanje djece za stručnu literaturu, osobito u razdobljima tematskih izložbi, kao i češće samostalno pretraživanje građe na policama. Kao jedan od važnih daljnjih koraka nameće se potreba za revizijom signatura na Dječjem odjelu, pri čemu bi se postojeća slovna oznaka *S* mogla zamijeniti UDK oznakom prilagođenoj djeci. U planu je i uključivanje referentne građe u sustav označavanja polica u sustavu *Metelwin*, čime bi se dodatno unaprijedila preglednost cjelokupnog fonda.

Zbog prostornih, financijskih i organizacijskih ograničenja u ovoj knjižnici nije bilo moguće primijeniti model poput formiranja tematskih otoka. Stoga je odabran kompromisni pristup tematskog grupiranja građe unutar postojećih polica, koji predstavlja početni korak prema korisnički oblikovanoj organizaciji fonda. U planu su osmišljavanje vizualnog vodiča u obliku videozapisa za orijentaciju u prostoru, prostorno proširenje Dječjeg odjela te izdvajanje zona za različite dobne skupine.

Zaključno, prikazani primjer ukazuje na to kako se suvremena uloga knjižničara na dječjem odjelu očituje u sposobnosti prilagodbe knjižničnih sustava konkretnim korisnicima i njihovim potrebama, pri čemu reorganizacija fonda predstavlja jedan od mogućih načina primjene takvog pristupa u praksi.

Literatura

American Library Association. *The Future of Libraries*. URL: <https://www.ala.org/aboutala/offices/publishing/editions/samplers/futurelibraries> (10. 4. 2026.)

Čveljo, Katherine. 1998. *Sve raznolikiji korisnici informacija predstavljaju za informacijske stručnjake sve veći izazov i izvor mogućnosti: kratak pregled*. U *Korisnici u 21. stoljeću izazov za knjižničarsku struku: radni materijali: 31 Skupština hrvatskog knjižničarskog skupa, međunarodni skup*. 3-13. Zadar: Skupština hrvatskog knjižničarskog društva.

Ferenčić Martinčić, Ivanka; Lesinger, Maja. 2019. *Bilješke dječjeg knjižničara*. Virje: Narodna knjižnica Virje.

Gašpar, Ida; Janus, Ranka. 2018. *Tematski otoci i klasifikacija u Dječjem odjelu Knjižnice i čitaonice „Fran Galović“ Koprivnica*. U *Knjižnice u procjepu 3: stručna obrada knjižnične građe namijenjene djeci i mladima: zbornik radova*, uredio Ante Mrgan. 115-130. Sisak: Knjižničarsko društvo Sisačko-moslavačke županije.

IFLA-ine smjernice za knjižnične usluge za djecu od rođenja do 18 godina. 2018. Uredila Carolyn Rankin. 2. izd. Nizozemska: IFLA Library Services to Children and Young Adults Section. URL: https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/libraries-for-children-and-ya/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18-hr.pdf (10. 4. 2026.)

Ivakić, Marija. 1998. *Korisnički orijentirana knjižnica*. U *Korisnici u 21. stoljeću izazov za knjižničarsku struku: radni materijali: 31 Skupština hrvatskog knjižničarskog skupa, međunarodni skup*. 14-28. Zadar: Skupština hrvatskog knjižničarskog društva.

Javor, Ranka. 2001. *Dječja knjižnica za novo tisućljeće: zbornik*, uredila Ranka Javor. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

Javor, Ranka. 1996. *Dječji odjel*. U *Upute za poslovanje narodnih knjižnica*, uredila Aleksandra Malnar. 93-102. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

Machala, Dijana. 2015. *Knjižničarske kompetencije: pogled na razvoj profesije*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada : Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu.

Malnar, Aleksandra. 1996. *Narodna (pučka) knjižnica*. U *Upute za poslovanje narodnih knjižnica*, uredila Aleksandra Malnar. 11-17. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

Smjernice za pristupačnost narodnih knjižnica. 2022. Uredile Karolina Zlatar Radigović, Dijana Sabolović Krajina. Zagreb [etc.]: Hrvatska knjižnica za slijepe [etc.]

Standard za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj. 2021. Narodne novine 103/21. URL: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_103_1834.html (10. 4. 2026.)

Stričević, Ivanka. 2001. *Dječja knjižnica ukorak s vremenom*. U *Dječja knjižnica za novo tisućljeće: zbornik*, uredila Ranka Javor. 6-11. Zagreb: Knjižnice grada Zagreba.

Stričević, Ivanka. 2017. *Djeca i mladi u oceanu informacija*. U *Dječja knjižnica danas i njezina odgojno-obrazovna dimenzija: stručni skup*, uredili Marina Šimić i Vilijam Lakić. 19-21. Šibenik: Gradska knjižnica „Juraj Šižgorić“.

Stričević, Ivanka; Maleš, Dubravka. 1995. *U dječjoj knjižnici: Gdje? Zašto? Tko? Kako? Što?* Zagreb: Knjižnica Medveščak.

Šimić, Ana; Kitarović, Danijela. 2018. *Od slikovnice do interneta, od nabave do signiranja*. U *Knjižnice u procjepu 3: stručna obrada knjižnične građe namijenjene djeci i mladima: zbornik radova*, uredio Ante Mrgan. 15-32. Sisak: Knjižničarsko društvo Sisačko-moslavačke županije.

Štivić, Vjeruška; Petrec, Tatjana. 2018. *Smještaj građe u dječjem odjelu Narodne knjižnice „Petar Preradović“ Bjelovar u okviru postojećeg klasifikacijskog sustava – prednosti i nedostaci*. U *Knjižnice u procjepu 3: stručna obrada knjižnične građe namijenjene djeci i mladima: zbornik radova*, uredio Ante Mrgan. 95-114. Sisak: Knjižničarsko društvo Sisačko-moslavačke županije.

Reorganisation of Children's Non-Fiction Collection and the Contemporary Role of the Librarian

Summary

Nowadays, the professional identity of librarian is shaped at the intersection of traditional library practices and contemporary user needs. This is particularly evident in the children's departments of public libraries, including the Children's Section of the Franjo Marković City Library in Križevci, where formal classification systems often fail to align with the way children search for, comprehend, and retain information. This paper outlines the process of reorganising the children's non-fiction collection in the aforementioned library, starting from a user-oriented perspective and focusing on the needs of children aged 4 to 12.

The methodological framework of the paper includes an analysis of the collection's initial state and the identified organisational challenges, the results of a survey conducted among child users, and a detailed description of the reorganisation process. The reorganisation is based on the professional principles of the UDC system, which were reinterpreted and adapted to children's cognitive patterns by developing a thematic, visually distinct, and intuitive structure. The paper places emphasis on the role of the librarian as an intermediary between classification systems and users, as well as on involving children in the process of conceptualising and shaping the collection.

The findings demonstrate that reorganising the children's non-fiction collection extends beyond the rearrangement of materials. It becomes an expression of the contemporary librarian's role, wherein tradition is not abandoned but reinterpreted in response to children's developmental and information-seeking needs.

Keywords: children's non-fiction collection, children's section of the Franjo Marković City Library in Križevci, collection reorganisation, contemporary role of the librarian, user-oriented approach